

שאלה של ביטוי

הצעת החוק האוסרת שימוש בביטוי "נאצי" עלולה להפוך את בתי המשפט לזירות מחקר היסטוריות ואת השופטים להיסטוריונים • מאמר שאולי לא יוכל להיכתב

עו"ד ד"ר ישגב נקדימון

"נאצי" מופיעה בו - בהטיות שונות - לפחות עשר פעמים, יצטרך לעבור ייעוץ משפטי לפני שיוכל להיכתב.

הנאשמים שיועמדו לדין בגין הפרת החוק יוכלו, כאמור, לטעון להגנתם כי האדם או התוף שאותם כינו כ"נאצים" הינם אכן כאלה. הדיון בהגנה כזו יהפוך את בתי המשפט לזירות מחקר היסטוריות ואת השופטים להיסטוריונים. למרבה הצער, מגישי הצעת החוק לא שיעו לדברי האזהרה של שופט בית המשפט העליון שמעון אגרנט, שכבר במשפט קסטנר הידוע אשר עסק בזוועות השואה התריע כי להבדיל מהיסטוריון - שחובתו לתור אחר כל החומר והעובדות בנושא מחקרו - הרי שבית המשפט מוגבל בהכרחו רק לראיות הקבילות שהוגשו לו על ידי הצדדים, שהינם בעלי עניין בתוצאת ההליך. "תפקידם של יריבים בבית המשפט אינו לכתוב היסטוריה", הוסיף השופט שניאור זלמן חשין באותו פסק דין, "והשופט היושב בדין חייב להכריע בסכסוך שבין הצדדים ולא לפסוק בשאלות כללי-היסטוריות וכללי-עולמיות השנויות במחלוקת". דברים נכוחים אלה לא הגיעו, ככל הנראה, לעיני התומכים בחוק המוצע.

54 הח"כים שביקרו השבוע באושוויץ היו לבושים היטב, אך אין ספק שבקוד של 14 מעלות מתחת לאפס הם יכלו לשער ולו במקצת כיצד חשו הכלואים במחנה בתקופת השואה, שנאלצו להתמודד עם קור שכוה כשלעורם כותונת רקה בלבד. ואני הבטתי בתמונות השחור-לבן של אחיהם, אחיותיהם ואחייניהם של סבי וסבתי, אשר נספו בשואה, וחשבתי לעצמי שהם, שנרדפו על רקע מוצאם, לא היו מאחלים לנו - ממשיכי המשפחה - לחיות במדינה, שבה יאסרו אדם על ביטוי שיצא מפיו.

• הכותב הוא בעל משורר המתמחה בליטיגציה פלילית, מינהלית ואזרחית ובתחום דיני התקשורת

משלחת חסרת תקדים בהיקפה של חברי כנסת ציינה השבוע את יום השואה הבינלאומי במחנה ההשמדה אושוויץ שבפולין. זמן לא רב לפני כן אישרה הכנסת בקריאה טרומית, ברוב של 44 תומכים מול 17 מתנגדים ו-12 נמנעים, הצעת חוק האוסרת את השימוש בביטוי "נאצי". האיסור חל על שימוש בביטוי זה בעל פה או בכתב, כלפי אדם או גוף כלשהו, שלא למטרת לימוד, תיעוד, עבודה מדעית או דיווח היסטורי, אלא אם הוכח כי הדברים נכונים.

ביטוי "נאצי" מוגדר בהצעת החוק כ"מילה נאצית" על כל הטייתיה, כינוי המתקשר לנאציזם ולמשטר הרייך השלישי בגרמניה או למי מראשיו, או מילה בעלת צליל דומה למילה נאצי על כל הטייתיה, שנעשה בה שימוש בשל דמיונה זה". הפרת החוק המוצע אינה דבר של מה בכך: מוזכר בעבירה פלילית שעונשה חצי שנת מאסר וקנס בסך מאה אלף שקל.

בשעתו, כאשר בשידור סוער של תוכנית הטלוויזיה "פופליטיקה" כינה העיתונאי המנוח אמנון דנקנר את איתמר בן גביר "נאצי", קבע בית המשפט העליון כי יש לחייבו בפיוצי של שקל אחד בגין הוצאת לשון הרע. השופט אליעזר ריבלין, בדעת מיעוט, סבר שאין לראות בביטוי "נאצי" כמילה "שכל הנושא אותה על דל שפתיו אחת דינו להיענש בכיסו או בתורתו".

לו היה החוק הזה בתוקף בעבר, הוא היה הופך את ראש הממשלה מנחם בגין ואת הפילוסוף פרופ' ישעיהו ליבוביץ' לעבריינים: בגין - על שכאחת ממערכות הבחירות כינה את מניסי הדגל האדום בכיכר מלכי ישראל בתל אביב כמי שעושים שימוש ב"דגלו של הקומוניזם-נאציזם"; וליבוביץ' - על שעשה שימוש בביטוי "יהודי-נאציזם". גדי סינפלה, לו היה מזדמן למקומותינו ומשלב באחד ממערכותיו את ה"סופ נאצי" (Soup Nazi) הידוע, היה עלול אף הוא למצוא עצמו מובל בנחישותם ומועמד לדין על הפרת החוק. לו החוק בתוקף היום, הרי שגם המאמר הזה, שהמילה

צילום: דוברת גוונת